

1.- La sociolingüística

El concepte de sociolingüística es podria definir com la disciplina que estudia la relació que hi ha entre la llengua i el seu context social; tant en la manera com una comunitat usa la llengua com els trets culturals que es poden deduir del discurs.

Segons Lluís Vicent Aracil, una llengua no és només una estructura lingüística, sinó que implica també un ús lingüístic. La lingüística tradicional s'ocupa de l'estructura lingüística (fonètica, lèxic, regles morfosintàctiques...). La sociolingüística s'ocupa de l'ús -o el no ús- de la llengua, és a dir, les condicions de la seva existència.

2- Àmbits d'ús i normes d'ús.

Les llengües existeixen en les societats que les fan servir, però presenten variacions que estan relacionades amb la diversitat de situacions que es pot trobar un parlant.

Els àmbits d'ús consisteixen en els diversos marcs socioculturals en què una llengua (o varietat lingüística) és usada: familiar, educatiu, judicial, mitjans de comunicació, etc.

Depenen d'aquestes coordenades o factors:

- individu (sexe, edat, ocupació)
- tema
- situació
- intenció

Les normes d'ús: cada societat estableix quines varietats lingüístiques són les adequades per a cada àmbit d'ús.

En paraules de Lluís Vicent Aracil, “ les normes d'ús són dictades i reforçades per una societat que les imposa d'una manera quasi irresistible, són impersonals, “semblen naturals”. La gent les compleix i les fa complir sense adonar-se'n. Però en realitat han estat el resultat d'un joc de forces. Són sempre respostes i solucions a problemes pràctics, situacions en què cal triar entre diferents alternatives”.

Exemples pràctics:

- Amb els castellanoparlants (encara que saben parlar català) cal parlar castellà.
- Als estrangers se'ls parla en castellà encara que sàpiguen català.

3- Comunitat lingüística i consciència lingüística

Una **comunitat lingüística** està formada per membres que tenen en comú almenys una varietat lingüística o una llengua, i que comparteixen consensos, regles o normes d'ús per al seu ús correcte.

No coincideix necessàriament amb un grup ètnic, religiós, nacional ni territorial, però en la mesura que aquests grups siguin coincidents, la comunitat es manté més ben cohesionada.

No hi ha criteris absoluts ni objectius per definir la comunitat lingüística. Els conceptes que es tenen en compte per determinar una comunitat lingüística són:

a- Comunitat de llengua

És imprescindible compartir la mateixa llengua, encara que aquest factor no basta.

b- Interrelació lingüística

Una comunicació intensa és imprescindible per a la cohesió de la comunitat, ja que el coneixement de la llengua no implica el seu ús.

c- Actituds lingüístiques i les normes d'ús

Determinades actituds compartides en referència a l'ús i valoració de la llengua també contribueixen a cohesionar-la (o al contrari).

d- Integració simbòlica

Compartir els elements simbòlics són el factor més determinant per a la cohesió del grup: acceptació d'una normativa per a la llengua, identificació amb un registre estàndard, adopció d'un nom específic global.

La consciència lingüística

Quan en una societat apareix una segona llengua és important una consciència lingüística per tal d'estabilitzar la comunitat lingüística. Implica la "lleialtat lingüística" activa i conscient dels seus membres. Segons Weinreich (1974) la lleialtat lingüística pot ser definida com el principi en nom del qual els individus es reuneixen conscientment i explícitament per resistir els canvis en les funcions de la seua llengua (és a dir, el canvi lingüístic) o en l'estructura i lèxic (això és, la interferència lingüística).

4- Llengües minoritàries i llengües minoritzades

Parlar de **llengües minoritàries** suposa un criteri quantitatiu: el nombre de parlants. En aquest sentit, caldria posar-se d'acord en el nombre a partir del qual definim una llengua com a minoritària i una altra com a majoritària. Recordem que al món hi ha unes 6.000 llengües, i només unes quinze o vint són utilitzades per més de cinquanta milions de parlants. La majoria de llengües del món tenen un nombre reduït de parlants. Aquest factor no implica cap reconeixement qualitatiu respecte a la llengua. El concepte de llengua minoritària o majoritària és doncs totalment arbitrari i sovint s'empra per classificar les llengües segons la seua "vàlida".

A Europa poques llengües passen dels deu milions de parlants. Entre cinc i deu: suec, búlgar, català, danès... Menys de cinc: noruec, finès, albanès, eslovac, lituà, letó, eslovè...

Llengua minoritzada, en canvi, és aquella que pateix la interposició d'una altra llengua i està immersa en un procés de retrocés en els usos dins de la pròpia comunitat lingüística. Tots els seus parlants es veuen obligats a practicar un bilingüisme unilateral, ja que la llengua pròpia és insuficient per viure-hi.

Són llengües minoritzades: català, bretó, occità, basc, gallec, sard, cors, caló...

No existeix un paral·lelisme entre llengua minoritària i llengua minoritzada. Ho podem comprovar en analitzar els llengües minoritàries i minoritzades d'Europa.

Mapa llengües d'Europa

5- Monolingüisme, bilingüisme i plurilingüisme

Les comunitats lingüístiques viuen en contacte directe, no aïllades. El coneixement d'altres llengües possibilita la intercomunicació dels pobles. Conèixer una llengua diferent de la pròpia és un fet relativament normal. S'ha de tenir en compte que al món hi ha més de 6.000 llengües i menys de 200 estats. Un incís: els estats també apareixen i desapareixen. Per tant, el més normal és que dins d'un mateix estat convisin diverses llengües. El monolingüisme estatal és una situació rara. Sovint s'explica que a Europa només Islàndia, Albània o Portugal disposen d'una sola comunitat lingüística. En el cas de Portugal seria dubtós, perquè té zones de parla lleonesa. En canvi a Papua-Nova Guinea es parlen més de 800 llengües. A Espanya, el 40% de la població viu en una comunitat autònoma amb dues llengües oficials.

No hem de confondre monolingüisme estatal amb l'acceptació d'una sola llengua oficial: cas de França, Itàlia, Turquia, EUA, Marroc, Austràlia, Espanya fins no fa gaire temps... Aquests estats apliquen una política de negació o menyspreu de les altres cultures i llengües per tal de refermar la unitat nacional al voltant d'una sèrie de símbols unitaris: una sola llengua, una sola cultura, una sola història...

En una comunitat on conviuen dues o més llengües, sovint es produeix una situació de bilingüisme per part dels que parlen una llengua (de menys prestigi o protecció legal) i de monolingüisme per part dels que parlen l'altra (l'oficial, la de prestigi, la de més cobertura legal...). El concepte de monolingüisme militant que empra algun sociolingüista es refereix al fet que alguns parlants es neguen a aprendre una segona llengua perquè consideren que amb la seua no només en tenen prou, sinó que se'ls ha de garantir el dret a tenir-ne prou. D'aquesta manera arriben a exigir a altres parlants que aprenguin la seua llengua però ells no n'aprenen cap.

El bilingüisme

En principi cal dir que el bilingüisme és un concepte ambigu que s'ha utilitzat sovint pels governants per amagar un procés de substitució lingüística. Les societats no són bilingües, ho són els individus. Un individu pot ser bilingüe, trilingüe... segons el nombre de llengües que domini. De totes formes podem parlar de diferents tipus de bilingüisme: individual, social i territorial.

A- Bilingüisme individual: relacionat amb el políglotisme. Una persona parla dues llengües (encara que en pot parlar moltes més). N'hi ha de diferents tipus:

Bilingüisme passiu i bilingüisme actiu: el parlant coneix dues llengües però una no l'empra (passiu); o coneix i empra les dues llengües (actiu).

Bilingüisme simètric i asimètric: és simètric si el parlant domina per igual les dues llengües en tots els àmbits d'ús. Si no, és asimètric.

Bilingüisme instrumental: un individu aprèn una llengua per raons laborals o econòmiques.

Bilingüisme integratiu: s'aprèn una llengua per integrar-se dins d'un nou grup (els immigrants).

B- Bilingüisme social: es tracta de situacions on el bilingüisme individual afecta col·lectius sencers d'una societat. Si bé és normal que en un mateix estat hi hagi més d'una llengua, no ho és tant que dins d'una mateixa comunitat lingüística hi hagi bilingüisme. Aquest ha estat ocasionat com a conseqüència de guerres, ocupacions colonials, situacions polítiques, econòmiques o socials en què un poble en domina un altre. En aquest cas, els parlants d'una llengua es veuen obligats a conèixer tots una segona mateixa llengua. Aquest cas es coneix com **bilingüisme unidireccional**, perquè els parlants de l'altra llengua no aprenen la dels primers. Les normes d'ús estableixen quina llengua s'ha d'emprar en cada situació, i la nova llengua apresada ocupa els àmbits d'ús més formals.

El bilingüisme dels pobles no és un fet *natural* ja que per a cada societat basta una llengua. Una societat bilingüe manifesta una situació de conflicte, perquè la presència de dues llengües és innecessària: una llengua està ocupant l'espai de l'altra. Una d'elles desapareixerà.

Diferents sociolingüistes, com Aracil i Ninyoles, han denunciat el **mite del bilingüisme**. Es refereixen al fet que alguns sectors socials promouen la ideologia que hi ha societats intrínsecament bilingües. És curiós d'assenyalar com molts defensors d'aquest bilingüisme són monolingües. Defensen que la situació de bilingüisme és perfecta, que no hi ha problemes, que en tot cas seria un problema "obligar" a tothom a conèixer la llengua en situació de minorització. Neguen l'existència del conflicte afirmant que "tot va bé" quan en realitat la llengua pròpia de la societat està en recessió, en procés de substitució. Els defensors del bilingüisme s'anomenen **bilingüistes**, i en realitat el que pretenen és manipular la societat per mantenir el conflicte lingüístic (que condueix a la desaparició de la llengua pròpia). Vegem en aquest esquema com de fals és el bilingüisme social en el nostre cas:

C- Bilingüisme territorial: es dona quan en un país trobem geogràficament ben delimitades les diferents comunitats lingüístiques. Cadascuna d'elles disposa d'una sola llengua pròpia. És del cas de Bèlgica: el nord parla holandès i el sud francès, la capital és bilingüe, i a més hi ha unes petites regions de parla alemanya. (*És curiós comprovar com fins i tot dins l'exèrcit hi ha una secció de parla francesa i una de parla holandesa*). Al País Valencià ha existit un bilingüisme territorial

històric: la zona de l'interior (més pobra i amb poca població) fou repoblada principalment per aragonesos i sempre ha estat de llengua castellana. També a Suïssa n'hi ha: cada cantó té una llengua pròpia (alemany, francès, italià i romanx o retoromànic, aquest en una situació d'inferioritat oficial).

En conclusió, el concepte de bilingüisme només es pot aplicar amb correcció si ens referim a persones concretes. Si ens referim al conjunt d'una societat, és més adequat parlar de conflicte lingüístic o diglòssia que no de bilingüisme social.

6- La diglòssia

El primer a definir diglòssia fou A. Ferguson (1959): "[...] situació lingüística relativament estable en què, a més dels dialectes d'una llengua, hi ha una varietat superposada molt divergent, molt estandarditzada, emprada en la literatura i l'escola, però que ningú no empra com a llengua de conversa ordinària". Aquesta definició només afecta l'ús d'una única llengua i les seves variants. En aquest cas parlaríem de **diglòssia interna**.

Anys més tard, Joshua Fishman l'aplica al diferent ús de les llengües en una mateixa comunitat lingüística. Una llengua és emprada per a funcions formals i estàndard; aquesta és la llengua de prestigi anomenada llengua A (alta). L'altra llengua, la pròpia, s'empra en situacions informals i s'anomena llengua B (baixa). En aquest cas parlem de **diglòssia externa**, per diferenciar-la de la interna.

7- El conflicte lingüístic i la substitució lingüística

Existeix un conflicte lingüístic quan el contacte de dues llengües origina una situació en la qual dos sistemes lingüístics competeixen entre ells desplaçant parcialment o total un sistema en els diversos àmbits d'ús. Es tracta per tant d'una situació dinàmica i inestable. Sorgeix quan una llengua forastera comença a ocupar els àmbits d'ús d'una altra en el territori propi d'aquesta. Una vegada començat el procés, el desenllaç és la desaparició de la llengua pròpia i la seva substitució per la forastera (ço és, substitució lingüística) o bé el procés contrari: la normalització lingüística.

La substitució lingüística es desenvolupa en un procés amb diverses etapes:

1a.- Procés de bilingüització: és l'etapa més llarga. Les classes altes, les ciutats més poblades, els joves... són els primers a adoptar la segona llengua. Aquesta comença a ocupar les funcions formals en detriment de la llengua pròpia.

2a.- Procés de monolingüització en la llengua dominant. A poc a poc es va abandonant la llengua dominada (llengua B) i és suplantada per la llengua A (dominadora). Aquesta fase és molt ràpida, atès que tota la societat coneix ja la llengua A. Es presenten diversos problemes:

1.- Autoodi: els que s'han passat a l'altra llengua reneguen del seu origen lingüístic, del qual volen distanciar-se menyspreant-lo.

2.- Mitificació del bilingüisme: es generalitza la falsa creença en la compatibilitat jeràrquica de les dues llengües. En realitat la llengua dominada va reduint els seus àmbits d'ús i la dominant els amplia.

3.- Creació dels prejudicis lingüístics. Són prejudicis socials sense cap base científica manifestats contra una llengua: llengües aspres i dolces, fàcils i difícils, de cultura i primitives, superiors i inferiors... En cap cas es parteix d'apreciacions objectives, més aviat al contrari, de punts de vista subjectius i amb la intenció de menysprear allò diferent. Condicionen la predisposició a utilitzar o aprendre una llengua.

4.- Bilingüisme unidireccional. La llengua dominant ha esdevingut llengua necessària i la dominada ho ha deixat de ser, de manera que hi ha parlants monolingües en llengua A però només n'hi ha de bilingües en llengua B.

3a.- Per últim, quan el procés s'ha completat, tenim l'abandó absolut de la llengua dominada i l'ús exclusiu de la llengua nova.

8- La interferència lingüística

La interferència lingüística són els canvis en l'estructura d'una llengua ocasionats per la influència d'una segona llengua. Les llengües en contacte s'influeixen mútuament, sobretot a nivell lèxic (adstrat), però en una situació de conflicte lingüístic és la llengua dominant la que interfereix quasi exclusivament la llengua dominada, que pot acabar significativament transformada. Segons el prestigi de les llengües, la lleialtat lingüística dels parlants, el nombre la comunitat lingüística, etc., les interferències seran majors o menors.

El paper dels mitjans de comunicació i de l'Ensenyament és molt important en aquest aspecte. Es tracta d'un procés constant i difícil de corregir perquè sovint el parlant no s'adona de la interferència i defensa com a pròpia la forma aliena.

Hi ha tres tipus d'interferències:

- a.- Fòniques: introducció de fonemes nous. Per exemple [x]: jefe, pijama, bandeja; o [q]: la lletra ce, 3r C, càncer, un CD...
- b.- Lèxiques: és el nivell més permeable a l'entrada d'interferències, anomenades barbarismes.
- c.- Morfosintàctiques: canvi de gènere d'alguns mots (sa costum, sa compta, sa senyal...); ús pronominal d'alguns verbs intransitius (callar-se, caure's...); ús de la preposició A amb complement directe ("he vist a en Pere").

9- La normalització lingüística: política lingüística i planificació lingüística. La contraplanificació. Exemples.

La **normalització lingüística** és un procés de resposta al conflicte lingüístic, un procés de cohesió de la comunitat lingüística. Pretén recuperar els àmbits d'ús i el nombre de parlants de la llengua pròpia per lluitar contra la seva desaparició.

La normalització implica el reconeixement del conflicte lingüístic com una situació anormal que cal superar canviant les normes d'ús de la comunitat lingüística. S'han de reorganitzar les funcions lingüístiques de les dues llengües per readaptar les funcions socials de la llengua. El seu objectiu és la normalitat lingüística incidint en els següents aspectes bàsics:

- Augmentar el nombre de parlants.
- Augmentar la freqüència d'ús de la llengua.
- Ocupar tots els àmbits d'ús de la llengua.
- Unes normes d'ús favorables a la llengua dominada.

Cada procés de normalització lingüística genera el seu model particular d'acord amb determinats factors socials: la cohesió del grup, la consciència lingüística dels parlants, el marc legal vigent, els moviments sociopolítics. I segons la durada del procés de conflicte lingüístic tindrà major o menor probabilitat d'èxit.

La normalització és sempre una decisió històrica conscient, implica canvis culturals, socials, polítics, i sobretot una actitud favorable cap a l'idioma.

Va lligada a altres processos modernitzadors de la societat: economia, democràcia, ensenyament, mitjans de comunicació...

Aquest procés inclou dos aspectes inseparables:

1- La normativització (codificació de la llengua) i 2- la intervenció sociopolítica, la política lingüística.

La **política lingüística** és l'activitat que desenvolupa un govern sobre l'ús de les llengües. Aquesta actuació pot ser conscientment exercida o inconscientment provocada. És la gestió del plurilingüisme. Les intervencions dels poders públics sobre les llengües al llarg de la història han estat freqüents.

La **planificació lingüística** són les distintes formes d'intervenció conscient sobre una llengua. Es parteix d'una anàlisi de la situació inicial, que es considera insatisfactòria. A partir d'ací es plantegen els objectius que ha d'aconseguir la llengua.

Un govern pot optar per la substitució de la llengua pròpia de la seua societat. Llavors parlem de **contraplanificació**: el conjunt de mesures destinades a dificultar la normalització d'aquesta llengua.

Cal tenir en compte que una política lingüística no serà efectiva si no hi ha una resposta positiva, un suport de la societat, que és la que al cap i a la fi cal transformar. En la mesura que la societat manifesti consciència i lleialtat lingüística, es podrà garantir o no l'èxit de la política lingüística.

Models i exemples de política lingüística

Hi ha dos models teòrics en les fórmules legislatives de les polítiques lingüístiques: el principi de territorialitat i el principi de personalitat.

El **principi de personalitat** permet que un individu disposi dels seus drets lingüístics independentment de la zona de l'estat plurilingüe on es trobi.

El **principi de territorialitat**, en canvi, només concedeix els beneficis públics d'una llengua dins d'una zona ben delimitada d'un estat, però no en la seva totalitat territorial.

Es pot actuar en diferents àmbits: en Educació, en Administració, en mitjans de comunicació, en serveis, en cines, etiquetatge...

Exemples

A **Bèlgica** un belga de parla francesa té garantits tots els seus drets lingüístics a la zona sud del país, i un belga de parla holandesa els té en la zona nord. Si un ciutadà canvia de zona lingüística ja no disposa dels seus drets lingüístics. Impera el principi de territorialitat. A **Suïssa** ocorre el mateix en cadascun dels cantons o regions (que disposen d'una sola llengua pròpia).

A **Finlàndia**, en canvi, tots els parlants de suec (només un 10% aprox.) i de finès tenen els seus drets lingüístics garantits a tot el país. És el principi de personalitat.

A l'**estat Espanyol** tenim un model mixt, s'hi combinen els dos: per als castellanoparlants hi ha el principi de personalitat, però per a bascs, gallecs i catalans el de territorialitat, de manera que es perpetua el conflicte lingüístic, ja que uns ciutadans estan obligats a conèixer dues llengües (la pròpia i la castellana) i altres només una, l'oficial a tot l'estat.

La majoria d'estats tenen una política lingüística en què només es reconeix una sola llengua oficial i els ciutadans que en parlen una altra no tenen cap dret lingüístic: França, Itàlia, EUA, Grècia, Rússia, Marroc, Turquia...

Un clar exemple de contraplanificació tenim el de l'actual govern de la Generalitat Valenciana, que actua negant la unitat de la llengua, suprimint convalidacions de titulacions de català, dificultant la tasca d'organitzacions culturals en defensa de la llengua, no promocionant l'ús públic del català, omplint de continguts en castellà la televisió pública, etc. Curiosament, es proclamen defensors del bilingüisme. Segons enquestes de l'any 2004, en deu anys s'ha passat d'un 60% de valencianoparlants a un 50%.

El nou Govern Balear, des de 2003, també s'ha apuntat a la política del bilingüisme.

10- Situació actual de la llengua

És difícil predir un futur per al català, però els darrers estudis no són gaire optimistes. En els últims anys, des de la fi del franquisme i les seues seqüeles, s'ha millorat molt la presència de la llengua catalana en àmbits públics i formals. També ha augmentat el nombre de ciutadans que entén, sap parlar, llegir i escriure el català... (excepte al País Valencià) però tanmateix cada vegada es percep que el català s'empra menys en les relacions interpersonals. La gent tendeix a parlar més en castellà, sobretot si entre un grup de gent hi ha almenys una sola persona que parla castellà. Aquest fet condueix al que s'anomena "**llatinització**" de la llengua: es coneix més perquè s'estudia més i guanya prestigi però s'empra poc o gens (com el llatí).

Sovint es recorre a l'anàlisi d'estadístiques per comprovar la "salut" de la llengua. En el cas dels mitjans de comunicació veiem que han augmentat notablement els que utilitzen el català, però continuen sent majoritaris els que empen exclusivament el castellà. Dels que citem, només uns pocs arriben a tots els Països Catalans.

Premsa: Avui, El Punt, El Periódico (versió en cat. i cast.), Diari de Balears, El Temps, El Nou 9...

Televisió: Tv3 i Canal 33; IB3 (bilingüe); Canal 9 (bilingüe) i Punt 2; Btv, Canal 4 i M 7 (privats de

Mallorca, bilingües); TV Menorquina (ara connecta amb Popular TV, en castellà). A València ha començat a emetre InfoTv, una cadena privada exclusivament en català.

Cal assenyalar que algunes televisions bilingües emeten sèries i pel·lícules en castellà les hores de màxima audiència.

Ràdio: Catalunya Ràdio, Som Ràdio (clausurada), Flaix Ràdio (especialitzada en música), Ràdio 9, IB3 Ràdio, desconnexions d'emissores espanyoles algunes hores al dia (SER, COPE, RNE), i nombroses emissores locals a Catalunya.

Internet: l'ús del català en les webs de la xarxa és percentualment entre les primeres llengües del món, per damunt fins i tot del castellà.

Antònia Font

En molts àmbits la presència del català és molt reduïda o nul·la: exèrcit, justícia, notaries, policia...

Cap mitjà de comunicació emet en català per a tot l'estat. RNE va mantenir durant una època emissions conjuntes per a Catalunya, PV i Illes Balears. Prest van anul·lar el projecte.

Però la situació és molt desigual entre els diferents territoris. (Pel que fa al reconeixement legal ja el vam veure en el tema d'història de la llengua i convindria repassar-lo). Fem un ràpid repàs un per un.

ANDORRA. El català és la única llengua oficial, però les condicions polítiques del principat la converteixen en un miniestat totalment dependent de França i Espanya, del comerç amb els quals depèn. Té una forta immigració, i es percep que el castellà és cada vegada més la llengua més emprada. Hi ha ciutadans que no saben parlar català, única llengua oficial.

CATALUNYA NORD i L'ALGUER. La situació del català, que s'havia mantingut bastant viu fins a entrat el segle XX, està en total recessió, ja que no és llengua oficial i les generacions més joves el coneixen de cada vegada menys. Els índexs de catalanoparlants són cada vegada més baixos. A penes hi ha ni tan sols mitjans de comunicació locals.

FRANJA DE PONENT. Les localitats aragoneses limítrofs amb Catalunya tenen un altíssim percentatge de catalanoparlants, però el fet de no ser reconeguda la llengua com a oficial, de ser matèria voluntària en els estudis, i sobretot el poc grau de consciència i lleialtat lingüística (diuen que parlen xapurriau, o fragatino, etc...), fan que el català gaudeixi de molt poc un prestigi. Hi ha una clara situació de diglòssia i abandó institucional mantingut per l'anticatalanisme social.

PAÍS VALENCIÀ. També es manté la situació de diglòssia, tot i que el català és llengua cooficial. Els mitjans de comunicació són en castellà, excepte la RTVV. Hi ha hagut l'intent de fer un diari en català, El Punt, però ha fracassat. El govern de la Generalitat Valenciana no afavoreix la normalització del valencià, que a pesar de tot encara el parla la meitat de la població i sobretot als pobles gaudeix de gran vitalitat. La llengua del sistema educatiu continua essent el castellà en la majoria d'instituts de secundària. Encara que els estudiants demanen cada vegada més estudiar en català, el govern posa impediments en lloc de facilitar-ho. Els estudiants es divideixen entre els que estudien en castellà (excepte alguna assignatura) i els que estudien en valencià (però no tenen garantit que tots els professors faran l'assignatura en aquesta llengua perquè els professors no estan obligats a conèixer el valencià).

A les ciutats (València, Alacant, Castelló, Elx, Torrent, Sagunt) el valencià està en clara recessió. Tanmateix, existeixen associacions cíviques capficades en la seva recuperació. Destaca Acció Cultural del País Valencià i els Casals Jaume I, estesos per tots els Països Catalans, i l'entitat Escola Valenciana, que lluita per la promoció del valencià al sistema educatiu.

ILLES BALEARS. La situació de cada illa és molt diferent. A Eivissa els índexs de catalanoparlants són baixos, sobretot entre la població jove. A més, els parlants tenen una autoestima molt baixa. La immigració d'origen castellà estat aclaparadora i no s'han assimilats als eivissencs, al contrari. La presència del català al món de l'ensenyament no és del tot majoritària. Hi ha associacions en defensa del castellà i de la fragmentació del català ("defensa del ibicenco").

A Mallorca també hi ha hagut molta immigració que no s'ha adaptat a la cultura local. El món del turisme és un problema greu en aquestes dues illes per al futur del català, ja que la llengua clarament majoritària en aquest àmbit és el castellà, i després l'anglès i l'alemany. Palma està molt castellanitzada, quant a índexs d'ús hi ha una gran diferència entre la ciutat i els pobles, on l'ús del català manté una gran vitalitat. La política lingüística del govern actual defensa el bilingüisme. S'ha anunciat promoure el català en les seves variants balears a través de la televisió pública autonòmica; i també promoure el castellà.

Menorca té els índexs de catalanoparlants més alts. La no assimilació de la immigració podria començar a ser també un problema per al futur del català.

CATALUNYA. Catalunya és, des del segle XIX, el motor de la llengua i la cultura que compartim els Països Catalans. Sense Catalunya el futur de la llengua seria, de segur, ben negre. La política lingüística de la Generalitat Catalana i l'acció privada i personal de nombrosos professionals de diversos àmbits, han propiciat que el català s'hagi convertit en els darrers vint anys en una llengua de prestigi. Té una notable presència en els mitjans de comunicació; és la llengua vehicular del sistema educatiu; és la llengua primera de l'Administració; etc. Però el castellà és avui (fa cinquanta anys no ho era) una llengua de comunicació interpersonal majoritària a nombroses zones, sobretot a Barcelona i ciutats dels voltants.

Si aquí, en el territori on més s'ha incidit des del govern a portar a terme la normalització del català, no s'ha triomfat, almenys en la totalitat dels objectius (convertir el català en una llengua normal), és fàcil d'imaginar què ocorrerà en la resta dels Països Catalans.

Taula 1. Informació sobre la llengua principal i la competència lingüística segons CIS 1993 i CIS 1998

	CIS 1993 %	CIS 1998 %
Declaren que el català és la seva llengua principal	50	41
Declaren que el castellà és la seva llengua principal	45	46,3
Declaren que el català i el castellà són les seves llengües principals.	4	12
No entenen el català	6	7,6

L'entenen	94	92,4
El parlen	71	71,7
El llegeixen	54	55,8
L'escriuen	22	31,1

Taula 12. Llengua que els joves enquestats parlen a casa seva

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Conjunt Balears
Català	40%	64%	36%	29%	42%
Català i castellà	7%	9%	11%	14%	8%
Castellà	51%	26%	48%	57%	49%

Principals problemes per al futur de la llengua:

- L'actitud de l'estat amb les llengües diferents del castellà.
- La cohesió dels Països Catalans. El problema de l'estàndard català.
- La catalanització dels mitjans de comunicació.
- L'adaptació de la immigració.
- Les conseqüències del món del turisme.
- La interferència lingüística del castellà i la pèrdua de genuïtat del català.
- La relativament poca fidelitat lingüística dels catalanoparlants.
- La manca de resultats positius de les polítiques lingüístiques dels diferents territoris dels països catalans.
- Llatinització de la llengua.